

שיעור בתחבולה: אוקראינה למדה מישראל ?

ויישמה זאת במבצע שהדהים את העולם

06.06.2025 | יוסף רוזן | written by

למרות המשא ומתן המתנהל בין רוסיה לבין אוקראינה לסיום המלחמה, בתיווך אמריקני, רוסיה ממשיכה לתקוף את אוקראינה בטיילים וכטב"מים, כולל במוקדי אוכלוסייה אזרחית. לאחר יותר משלוש שנים של מלחמה אינטנסיבית, צבא אוקראינה הצליח במידה לא רעה לבלום את רוסיה בחזיתות השונות בגבולות המדינה. אולם, בעוד שבגבולות ניתן לדבר על עמידה איתנה, באופן יחסי, לא כך הדבר בעורף האוקראיני.

בהיעדר מעטפת הגנה אווירית מספקת - לאוקראינה רק שש מערכות פטריוט פעילות, מספר מערכות הגנ"א ישנות מהתקופה הסובייטית ומלאי הולך ואוזל של טילי יירוט - אוקראינה נותרה חשופה בעורף, ורוסיה שאינה בוחלת באמצעים בכדי לכפות שאיפותיה הפוליטיות והטריטוריאליזם, הגבירה את המתקפות האוויריות במרכזה של אוקראינה, גם נגד אזרחים.

בשל הנחיתות מול רוסיה, אוקראינה חותרת להגיע להישגים באמצעות מבצעים מיוחדים אשר עונים על שלושה קריטריונים: פגיעה בנכסים אסטרטגיים של רוסיה ובתוך כך צמצום היכולת לפגוע באוקראינה; ממד סמלי שכולל אלמנט הפתעה וגרימת מבוכה לקרמלין; החלשת העמדה הרוסית במשא ומתן לסיום המלחמה.

כך מבצע "קורי העכביש" האוקראיני שהופעל ב-1 ביוני, היה מפתיע ומרשים יותר מכל מבצע אחר במלחמה מול רוסיה. 117 רחפנים תקפו ארבעה בסיסים של חיל האוויר הרוסי, על מנת להוציא מכלל שימוש מפצצים אסטרטגיים של רוסיה. הבסיסים שהותקפו נמצאים במחוזות מורמנסק, אירקוטסק, איבאנובו, ריאזאן, ואמור. אחד הבסיסים שהותקפו, באירקוטסק, נמצא במרחק של יותר מ-4,000 ק"מ מאוקראינה.

איך הרחפנים הגיעו לעומק רוסיה? שירות הביטחון של אוקראינה הבריח את הרחפנים והסתיר אותם במכולות עץ על גבי משאיות. אותן משאיות חנו לאחר מכן בקרבת בסיסי חיל האוויר הרוסי מוכנות למתקפה. לדברי נשיא אוקראינה, זלנסקי, תכנון המבצע ארך כשנה וחצי, וכי המפעילים של הרחפנים יצאו בשלום משטח רוסיה.

לאחר המתקפה, אוקראינה הודיעה כי הצליחה לפגוע ב-41 מפצצים אסטרטגיים של רוסיה (34% מכלל המפצצים הרוסים), ולהשמיד כליל 13 מתוכם, נזק המוערך ב-7 מיליארד דולר לרוסיה. בפועל, לאחר מספר בדיקות, כולל ניתוח צילומי לוויין ע"י האמריקנים, התברר כי נפגעו רק 20 מטוסים ומתוכם 10 נהרסו. למרות הפער בהערכות הנזק, אין בכך בכדי להפחית בחשיבות וממדי המבצע. אוקראינה הצליחה לפעול בעומק רוסיה, לשמור על חשאיות המבצע במשך שנה וחצי, לפגוע בנכסים אסטרטגיים של רוסיה ולהביך את הקרמלין. אלה עשויים לשפר

מעמדה של אוקראינה במו"מ, אך באותה נשימה עלולים להוביל לתגובה חריפה מצד רוסיה.

הנשיא טראמפ הגיב כי התרשם מאד מהמבצע המתוחכם של אוקראינה, אך גם הביע דאגה לעתיד המו"מ מול רוסיה לסיום המלחמה. בשיחה שקיים לאחרונה עם הנשיא פוטין, השניים שוחחו על המתקפה האוקראינית, והנשיא הרוסי הדגיש בפני טראמפ כי הוא חייב להגיב על כך. למרות האיום מצד פוטין, אין בכך שינוי, שכן רוסיה לא חדלה מתקיפותיה בלב אוקראינה.

לדינמיקה של ארה"ב מול אוקראינה ורוסיה יש גם זווית ישראלית. יש דמיון רב בין מבצע "קורי העכביש" למבצע הביפרים הישראלי. מעבר לממד ההפתעה והפגיעה בנכסים אסטרטגיים, מתחדד דבר נוסף ומשמעותי בהקשר לארצות הברית. לאורך כל המבצע, מהתכנון ועד להפעלה, ישראל ואוקראינה לא עדכנו את ארה"ב - בשני ממשלים שונים - ולשמור את הקלפים קרוב לחזה. מלבד הצורך בשמירה על חשאיות המבצע, אי העדכון אפשר לארה"ב מרחב הכחשה. שני המבצעים הדגישו כי יוזמה והצלחה מבצעית, מובילים לשינוי חיובי בושינגטון, על אף שבמקרה של אוקראינה ניתן להתייחס בשלב זה רק להתבטאויות החיוביות של גורמים אמריקניים רשמיים (טראמפ תואר ע"י מקורביו כ"נלהב").

מעבר לכך, מאז תחילת הפלישה הרוסית לאוקראינה, וככל שהשימוש ברחפנים במלחמה התגבר, נפתח חלון הזדמנויות עבור מדינת ישראל ללמוד מהניסיון האוקראיני, לקיים דיאלוג בנוגע לשיטות הפעלה ומתודולוגיות, מו"פ טכנולוגי, וככל הניתן גם שת"פ בהתגוננות מפני רחפנים. אולם, לא קרה הרבה בין המדינות בתחום זה, בין היתר, בשל טענות לצורך בזהירות מול רוסיה, וכי האיומים הנשקפים על המדינות אינם דומים. כך, בעוד שבשראל לא ניצלו את ההזדמנות ללמוד מהניסיון האוקראיני, נראה כי דווקא אוקראינה למדה מישראל את הצורך בתחבולות לשינוי המפה האסטרטגית. כמו כן, לצד המבצע המיוחד, ובעודה ממתנה לתגובה הרוסית למתקפת הרחפנים, אוקראינה גם נערכת כמתוכנן לסבב שיחות נוסף מול רוסיה, כאשר על הפרק שחרור אסירי מלחמה וילדים חטופים והפסקת אש מלאה. מכאן שגם השילוב בין פעולות צבאיות לדיפלומטיה מהווה תחבולה בפני עצמו.

פורסם בישראל היום, בתאריך 06.06.2025.